

## Motion till riksdagen 2019/20:3569

av **Kristina Axén Olin m.fl. (M)**

### med anledning av prop. 2019/20:127 Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad

---

#### Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återgå till utredningens förslag på krav för att få bedriva fjärrundervisning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om fjärrundervisning ska gälla i minst tre år åt gången och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda fjärrundervisningens möjligheter till spetsutbildning, att läsa i snabbare takt och på en högre nivå, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fjärrundervisning ska vara tillåtet i alla ämnen och kurser och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra att fjärrundervisning ska kunna vara en större del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan samt i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör vara elevernas behov av kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga, legitimerade och skickliga lärare som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen avslår proposition 2019/20:127 i den del som gäller att fjärrundervisning ska begränsas i gruppstorlek och omfattning.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om högre kvalitet i fjärrundervisningen och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att distansundervisning även ska kunna erbjudas i de praktisk-estetiska ämnena och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag som möjliggör för alla elever att välja att läsa en hel gymnasieutbildning på distans och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skolhuvudmän upplysningsvis ska anmäla till Skolinspektionen om de bedriver distansundervisning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

## Motivering

I regeringens proposition 2019/20:127 Fjärrundervisning, distansundervisning och vissa frågor om entreprenad tas vissa steg för att underlätta möjligheterna till fjärr- och distansundervisning. Regeringen tillåter fjärr- och distansundervisning i fler årskurser och ämnen och på entreprenad. Detta är i grunden goda förslag för att fler elever ska kunna erbjudas en kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare i lärarbristens spår. Samtidigt konstaterar Moderaterna att förslagen är långt ifrån tillräckliga för att göra en reell skillnad. I flera delar bygger regeringen in begränsningar och hinder för fjärr- och distansundervisning, vilket slår undan fötterna för innovation, utveckling, kompetensuppbbyggnader och långsiktighet.

Moderaternas utgångspunkt är att alla elever i Sverige ska ha tillgång till en likvärdig skola av hög kvalitet, oavsett var i landet man bor. Men i dag påverkar flera faktorer, allra mest bristen på ämnesbehöriga och legitimerade lärare, möjligheterna att ge alla elever tillgång till detta. Konsekvenserna av detta är att elever ofta undervisas av obehöriga lärare utan legitimation eller lärare med legitimation men som saknar både djupa ämneskompetenser och behörigheter. Detta menar vi är djupt allvarligt och reducerar våra chanser till att varaktigt och långsiktigt lyfta kunskapsresultaten och kvaliteten i svensk skola. På mindre orter möter skolorna andra utmaningar än skolor i större städer. Fjärrundervisning, som innebär att läraren undervisar elever via videolänk i realtid, gör det möjligt för små skolor att fortsätta att erbjuda undervisning i alla ämnen i stället för att stänga ned och tvinga elever att flytta eller resa långt för att få sin undervisning.

## Huvudregeln ska vara kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare

Regeringen framhåller att huvudregeln för undervisning i grundskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska vara närundervisning. Om förhållandena hade varit optimala och det inte rådde någon lärarbrist hade Moderaterna ställt sig bakom denna huvudregel.

Men tyvärr råder inte sådana optimala förhållanden. I praktiskt taget hela Sverige saknas legitimerade och ämnesbehöriga lärare. Runt om i landet ställs lärarutbildningar in, och varje år blir enbart en handfull lärarstudenter inom exempelvis kemi utexaminerade. Dessutom riskerar regeringens snäva syn att konservera undervisningsmetoder, att motverka innovation av lärande och undervisning och att hindra huvudmän från att tillgodose en kvalitativ undervisning.

I det läge som Sverige befinner sig i anser Moderaterna att huvudregeln i stället bör vara att alla elever ska ha möjlighet till en kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare. Om fjärrundervisning kan bedrivas av en ämnesbehörig, legitimerad och skicklig lärare bör fjärrundervisning ses som ett bättre alternativ än närundervisning om ämneskompetensen inte finns tillgänglig.

## Färre begränsningar för att bedriva fjärrundervisning

I propositionen föreslår regeringen att fjärrundervisning ska få användas om huvudmannen vid upprepade ansträngningar inte har lyckats att anställa behöriga lärare eller om elevunderlaget är begränsat. Givet bristen på behöriga lärare och att detta kan variera stort i landet anser Moderaterna att utredarens förslag är att föredra, det vill säga att fjärrundervisning ska få användas endast om

1. det inte finns någon lärare som uppfyller kraven enligt 2 kap. 13 § skollagen (2010:800) att tillgå inom en huvudmans skolenhet, eller
2. elevunderlaget är otillräckligt.

Moderaterna motsätter sig också regeringens förslag om att skolhuvudmannen ska få besluta om att använda fjärrundervisning för högst ett läsår åt gången. Begränsningen riskerar att leda till kortsiktighet som försämrar huvudmannens möjligheter att utveckla och bygga upp kompetens kring fjärrundervisning, dels i fråga om undervisningsformen i sig och dels i fråga om att bygga upp en ämnesdidaktisk kompetens för fjärrundervisningens specifika förutsättningar.

En kvalitativ fjärrundervisning kräver långsiktighet, såväl i infrastruktur som i kompetens. Därför bör huvudmannens beslut gälla i minst tre år åt gången. Enbart om huvudmannen kan erbjuda kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga och legitimerade lärare, enligt ovan, bör undervisningen återgå till närundervisning.

Utöver denna begränsning behöver också fjärrundervisningens möjligheter för att underlätta spetsutbildningar och möjligheter för elever att läsa vidare i en snabbare takt och i högre ämnes- och kursnivåer ses över.

Regeringen föreslår också begränsningar av fjärrundervisning, såväl i ämnesmässig omfattning som i fråga om procentandelar av en elevs totala undervisningstid. Moderaterna anser, likt i våra tidigare följdmotioner om fjärrundervisning, att fjärrundervisning ska vara tillåtet i alla ämnen.

Moderaterna motsätter sig också förslaget om att fjärrundervisning normalt endast bör utgöra en mindre del av undervisningen för en elev i de obligatoriska skolformerna grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan. Även i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan bör den totala andelen fjärrundervisning begränsas, enligt regeringens förslag.

Till skillnad från regeringen anser Moderaterna att det i stället ska vara elevernas behov av kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga, legitimerade och skickliga lärare som ska styra omfattningen av fjärrundervisningen.

Regeringen föreslår även att ytterligare begränsande föreskrifter ska få meddelas. Det handlar dels om elevgruppernas storlek när fjärrundervisning används i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, dels om föreskrifter om i vilken omfattning fjärrundervisning får användas i dessa skolformer.

I sina skäl till förslaget anger regeringen att det handlar om skolans socialiserings- och värdegrundsuppdrag. Även Moderaterna anser att detta är två viktiga uppdrag. Men i detta fall anser vi att skolans övergripande kunskapsuppdrag bör vara överordnat. Därför anser vi att förslaget om begränsning av omfattningen av fjärrundervisning bör avslås. Det bör inte byggas in onödiga begränsningar som hindrar elevers möjligheter till en kvalitativ undervisning av ämnesbehöriga lärare genom fjärrundervisning.

## Högre kvalitet i fjärrundervisningen

Moderaterna välkomnar att regeringen möjliggör fjärrundervisning på entreprenad. Detta kommer att leda till en mer effektivt använd lärarkompetens och innebär nya möjligheter till innovativa lösningar där elevernas möjligheter till kvalitativ undervisning säkerställs i högre grad. På sikt, inom en treårsperiod, bör det ses om det finns ett behov av regelförenklingar som möjliggör för fler utbildningsaktörer att erbjuda fjärrundervisning. För att säkerställa en hög kvalitet kan en sådan lösning exempelvis vara att införa ”fjärrundervisningshuvudman”. Det skulle innebära att tillstånd ges av Skolinspektionen, vilket också kan återkallas vid kvalitetsbrister. På motsvarande sätt bör lagar, förordningar och andra regler även gälla för fjärrundervisningshuvudmän.

Under en överskådlig framtid kommer fjärrundervisning att vara den enda reella möjligheten för huvudmän att erbjuda undervisning av legitimerade och ämnesbehöriga lärare. Detta medför att undervisningsformen behöver utvecklas och stärkas. Lärosäten, framför allt där behoven är stora, bör erbjuda relevanta kurser som stärker lärarstudenternas kompetens i att undervisa genom fjärrundervisning. Precis som i fråga om all annan undervisning är det viktigt att fjärrundervisningens metoder och arbetssätt är väl förankrade i vetenskap och beprövad erfarenhet. Därför anser Moderaterna att Rise bör få ett breddat uppdrag att, tillsammans med huvudmännen och lärosätena, utveckla och stärka fjärrundervisningens vetenskapliga förankring.

## Distansundervisning och Moderaternas utgångspunkter

Moderaternas utgångspunkt är att en god och kvalitativ undervisning sker i mötet mellan elev och lärare. Närundervisning ledd i realtid av skickliga lärare är därför, när förhållandena i övrigt är optimala, alltid att föredra. Samtidigt behöver skolsystemet ha en flexibilitet som gör att huvudmän kan erbjuda elever i hela skolväsendet en utbildning, även när det betyder att elev och lärare inte kan befinna sig på samma plats av olika skäl.

Fjärr- och distansundervisning är två sådana lösningar som kan innebära skillnaden mellan att elever får en utbildning eller inte får en utbildning. Dessa två undervisningsformer ställer särskilda, ofta tuffare, krav på elever och lärare för att undervisningsformerna ska kunna kompensera för de fördelar som närundervisningen av naturliga skäl har. Särskilt viktigt är detta att beakta för elever som på grund av olika sjukdomar och svårigheter inte kan tillgodogöra sig undervisning i klassrum. För vissa av dessa elever kan fjärr- och distansundervisning förbättra möjligheterna att studera. Men för andra elever kan fjärr- och distansundervisningen skapa nya svårigheter som gör att vägen till en fullföljd utbildning blir längre. Beslut om fjärr- och distansundervisning måste därför alltid beakta elevens individuella behov, och andra former av särskilt stöd får inte åsidosättas. Detta perspektiv lyfts exempelvis av Barnombudsmannen som i sitt

remissvar skriver ”Distansundervisning kan dock enligt BO inte vara en godtagbar lösning för elever som har eller tidigare har haft problem med sin skolgång. BO hänvisar också till forskning som hävdar att distansundervisning förutsätter en aktiv studerande som själv kan kontrollera läroprocessen.”

Det kan också finnas andra, icke-medicinska, skäl till att elever bör kunna ha möjlighet att få en utbildning på distans. Därför anser Moderaterna att regeringen i alltför många delar begränsar möjligheterna till distansundervisning, vilket beskrivs i kommande stycken.

## Distansundervisning bör vara möjligt även i praktisk-estetiska ämnen

I de obligatoriska skolformerna föreslår regeringen att distansundervisning ska få användas i alla ämnen förutom de praktisk-estetiska. Precis som när det gäller fjärrundervisning anser Moderaterna att detta är en onödig begränsning. Vi anser att det, likt i dag, ska finnas goda möjligheter att kombinera undervisningsformerna närundervisning och distansundervisning. På detta sätt kan teoretiska delar av praktiska ämnen ske i distansundervisningsform och de mer praktiskt orienterade delarna kan schemaläggas så att de sker på plats och i närundervisningsform. Moderaterna instämmer därmed i Skolverkets och SKR:s synpunkter att det ska vara möjligt att kombinera när- och distansundervisning i praktisk-estetiska ämnen.

## Alla elever bör kunna läsa en hel gymnasieutbildning på distans

Regeringen föreslår att en hel utbildning kan få erbjudas på distans, men enbart om eleven inte kan delta i den ordinarie undervisningen på grund av en dokumenterad medicinsk, psykisk eller social problematik eller av andra särskilda skäl. Moderaterna anser, likt Torsås kommun, SKR och Friskolornas riksförbund, att möjligheten att läsa en utbildning helt på distans bör stå öppen för samtliga elever i gymnasieskolan och inte enbart ses som en undervisningsform för elever i behov av särskilt stöd. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med ett sådant lagförslag som möjliggör för alla elever att läsa en hel gymnasieutbildning på distans.

## Skolhuvudmän bör ges möjligheter till snabba och flexibla undervisningsformer utifrån elevens behov

I propositionen föreslår regeringen att skolhuvudmän först efter ett godkännande hos Skolinspektionen ska få bedriva distansundervisning. Moderaterna motsätter sig detta förslag. Skälet till detta är att det kraftigt beskär huvudmännens möjligheter att skyndsamt sätta in särskilt stöd i form av distansundervisning. Elever som är i behov av särskilt stöd är i behov av snabba och kraftfulla åtgärder för att den bakomliggande problematiken inte ska förvärpa skolsituationen. Därför menar vi, likt flera remissinstanser, att ett ansökningsförförande riskerar att fördröja insatserna, i detta fall i form av distansundervisning.

Moderaterna ser distansundervisning som ett av flera verktyg som skolans professioner måste ha verktyg till för att garantera elevernas rätt till undervisning. Det kvalitetsskäl till förslaget som regeringen framför, kan i stället säkerställas genom ett

robust utformat stödmaterial till skolans professioner. Samtidigt är det önskvärt att det finns nationell statistik och uppföljning, och därför bör skolhuvudmän anmäla till Skolinspektionen om de bedriver en aktiv distansundervisning.

*Kristina Axén Olin (M)*

*Lars Püß (M)*

*Marie-Louise Hänel Sandström (M)*

*Noria Manouchi (M)*